

Onleihe – Ψηφιακά μέσα με ένα κλικ

Τέσσερις δημοτικές βιβλιοθήκες στη Γερμανία προσφέρουν στους χρήστες τους τη δυνατότητα να δανειστούν ψηφιακά μέσα «κατεβάζοντας» τα μέσω Διαδικτύου. Με την επομοναζόμενη “Onleihe” (Δανεισμός μέσω Διαδικτύου) πραγματοποίησαν το πρώτο μεγάλο βήμα προς την κατεύθυνση της ψηφιακής βιβλιοθήκης.

Ένα βροχερό κυριακάτικο απόγευμα στην εξοχή. Ένας φορητός υπολογιστής με σύνδεση στο Διαδίκτυο. Μια αυθόρμητη ιδέα: να σχεδιάσετε τις επόμενες διακοπές σας. Το μόνο που λείπει τώρα είναι ένας ταξιδιωτικός οδηγός. Το ότι αυτός βρίσκεται στο ράφι με τα περιοδικά της βιβλιοθήκης στην πόλη δεν αποτελεί πρόβλημα. Ούτε και το ότι το λεωφορείο δεν έχει άλλο δρομολόγιο για την πόλη και ότι η βιβλιοθήκη είναι κλειστή τις Κυριακές. Ο ταξιδιωτικός οδηγός είναι εύκολο να βρεθεί μέσω της αρχικής σελίδας του δικτυακού τόπου της βιβλιοθήκης και μετά από μερικά κλικ εμφανίζεται στην ηλεκτρονική του μορφή στην οθόνη του φορητού σας υπολογιστή. Μπορείτε να αρχίσετε να σχεδιάζετε τις διακοπές σας.

Εκείνο που μερικά χρόνια πριν έμοιαζε ακόμη να ανήκει στη σφαίρα της φαντασίας είναι σήμερα πραγματικότητα σε τέσσερις γερμανικές πόλεις. Οι χρήστες των Βιβλιοθηκών του Αμβούργου, της Δημοτικής Βιβλιοθήκης της Κολωνίας, της Δημοτικής Βιβλιοθήκης του Βύρτσμπουργκ και της Δημοτικής Βιβλιοθήκης του Μονάχου μπορούν να δανειστούν ψηφιακά μέσα – όπως, για παράδειγμα, ηλεκτρονικά βιβλία και μουσικά αρχεία.

Άνετα και γρήγορα

Η Onleihe λειτουργεί εξαιρετικά απλά μέσω της εκπροσώπησης της εκάστοτε βιβλιοθήκης στο Διαδίκτυο. Στον online κατάλογο, μπορεί κανείς εύκολα να βρει τους τίτλους που τον ενδιαφέρουν μέσω μιας λειτουργίας αναζήτησης. Για κάθε τίτλο υπάρχει μια προεπισκόπηση, έτσι ώστε ο χρήστης να μπορεί δοκιμαστικά να διαβάσει, να ακούσει ή να δει αποσπάσματα. Αφού έχει αναγνωριστεί ως εγγεγραμμένος χρήστης της εκάστοτε Δημοτικής Βιβλιοθήκης δίνοντας το όνομα χρήστη και τον κωδικό πρόσβασης του, μπορεί στη συνέχεια να «κατεβάσει» το υλικό που επιθυμεί στον υπολογιστή του.

Όπως και στον παραδοσιακό δανεισμό, οι τίτλοι μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο για ορισμένο διάστημα. Ωστόσο, στον Δανεισμό μέσω Διαδικτύου δεν υπάρχει υπέρβαση της προθεσμίας δανεισμού και, ως εκ τούτου, ούτε προειδοποιήσεις και πρόστιμα. Μέσω ενός συστήματος Διαχείρισης Ψηφιακών Δικαιωμάτων (Digital-Rights-Management, DRM) εξασφαλίζεται ότι το μέσο μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο στο πλαίσιο της προβλεπόμενης διάρκειας δανεισμού. Όταν το διάστημα αυτό λήξει, το μέσο απενεργοποιείται αυτόματα στον υπολογιστή του χρήστη της βιβλιοθήκης και καθίσταται αμέσως διαθέσιμο για τον επόμενο ενδιαφερόμενο.

Αυξανόμενο διατιθέμενο οπτικοακουστικό υλικό

Επιπλέον, μέσω του DRM εξασφαλίζεται ώστε η βιβλιοθήκη –ακριβώς όπως συμβαίνει και στη μη ψηφιακή της συλλογή– να μπορεί πάντοτε να δανείζει την ίδια στιγμή τόσα μόνον αντίτυπα όσα έχει πραγματικά αποκτήσει. Αυτό κατέχει κεντρική σημασία για τους

εκδοτικούς οίκους και άλλους παρόχους οπτικοακουστικών μέσων, με τους οποίους οι βιβλιοθήκες έχουν διαπραγματευθεί μοντέλα αδειοδότησης.

Οι τέσσερις Δημόσιες Βιβλιοθήκες, που αυτή τη στιγμή προσφέρουν δυνατότητα Δανεισμού μέσω Διαδικτύου, δομούν τις συλλογές τους, στις οποίες ανήκουν ηλεκτρονικές εφημερίδες, ακουστικά βιβλία, μουσική, βίντεο και ηλεκτρονικά βιβλία, ανάλογα με τις ανάγκες και τις επιθυμίες των χρηστών. Η «Εικονική Δημοτική Βιβλιοθήκη του Μονάχου», για παράδειγμα, ξεκίνησε με 8.000 τίτλους ψηφιακών οπτικοακουστικών μέσων – μεταξύ των οποίων υπάρχουν λεξικά, γλωσσικά εγχειρίδια, διδακτικό υλικό, ραδιοφωνικά έργα για παιδιά, οδηγοί, το ειδησεογραφικό περιοδικό Der Spiegel, ταξιδιωτικά βίντεο, κλασική μουσική, τζαζ και μπλουζ και πολλά άλλα.

Πρωτοποριακό κοινό εγχείρημα

Η προσφορά του Δανεισμού μέσω Διαδικτύου αναπτύχθηκε από την εταιρεία DiViBib GmbH σε συνεργασία με τις τέσσερις πιλοτικές βιβλιοθήκες. Η εταιρεία, μια θυγατρική της ekz.bibliotheksservice GmbH έθεσε ως στόχο να μεταφέρει το επιχειρησιακό μοντέλο των Δημόσιων Βιβλιοθηκών στον ψηφιακό κόσμο του Διαδικτύου.

Η DiViBib GmbH παρέχει στις βιβλιοθήκες την απαραίτητη υποστήριξη ώστε να ενσωματώσουν τον Δανεισμό μέσω Διαδικτύου στις υπηρεσίες τους – για παράδειγμα, βοηθάει στην προσαρμογή του σχεδιασμού και στη δημιουργία των τεχνικών διεπαφών. Πέραν αυτών αναλαμβάνει τη λειτουργία του Δανεισμού μέσω Διαδικτύου. Οι βιβλιοθήκες εξακολουθούν, όμως, να είναι υπεύθυνες για τη διαχείριση των συλλογών τους και ορίζουν τις προϋποθέσεις για τη χρήση του υλικού τους.

Αναμφισβήτητα πλεονεκτήματα

Τα πλεονεκτήματα που έχει ο Δανεισμός μέσω Διαδικτύου τόσο για τους χρήστες όσο και για τις βιβλιοθήκες είναι προφανή. Το υλικό της βιβλιοθήκης είναι διαθέσιμο όλες τις ώρες της ημέρας και τις επτά ημέρες της εβδομάδας και μπορεί ουσιαστικά να χρησιμοποιηθεί από οποιοδήποτε σημείο του κόσμου. Μέσα σε λίγα λεπτά το υλικό βρίσκεται εκεί όπου χρειάζεται. Ο δρόμος για τη βιβλιοθήκη, που σε περίπτωση περιορισμένης κινητικότητας ή λόγω του τόπου κατοικίας μπορεί να είναι μακρύς και κουραστικός, αναιρείται. Και επειδή ο Δανεισμός μέσω Διαδικτύου αίρει τους φραγμούς του χρόνου και του χώρου, μπορεί να θεωρηθεί και ως μια συμβολή στον εκδημοκρατισμό της γνώσης και της πληροφόρησης.

Με την άνετη πρόσβαση στο ψηφιακό περιεχόμενο, οι βιβλιοθήκες προσπαθούν, επιπλέον, να προσελκύσουν νέες ομάδες χρηστών. Σε αυτές συγκαταλέγονται αφενός οι εργαζόμενοι, που δεν καταφέρνουν από πλευράς χρόνου να επισκεφθούν τη βιβλιοθήκη. Αφετέρου, οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες στοχεύουν να καλύψουν τις ανάγκες της νέας γενιάς του Web 2.0 και της δικής της συμπεριφοράς χρήσης των μέσων.

Περαιτέρω βήματα

Ο πρώτος απολογισμός του Δανεισμού μέσω Διαδικτύου είναι αναμφισβήτητα θετικός. Ήδη μέσα στους πρώτους τρεις μήνες καταγράφηκαν περίπου μισό εκατομμύριο εμφανίσεις (pageviews) και ως το τέλος του 2007 σχεδιάζεται να αποκτήσουν υπηρεσίες Δανεισμού μέσω Διαδικτύου και άλλες Δημόσιες Βιβλιοθήκες – μεταξύ άλλων στο Βερολίνο, τη Φρανκφούρτη/Όντερ, το Όντεμπουργκ, το Χαμμ και το Ντύσελντορφ.

Ωστόσο, αυτή είναι μόνο η αρχή της πορείας εξέλιξης. Η DiViBib GmbH συνεχίζει να επεξεργάζεται λύσεις για να καταργήσει υφιστάμενους ακόμη περιορισμούς. Έτσι, ο Δανεισμός μέσω Διαδικτύου λειτουργεί μέχρι στιγμής μόνο με τα πιο πρόσφατα λειτουργικά συστήματα των Windows. Χρήστες που δουλεύουν με Apple ή Linux δεν μπορούν ακόμη να δανειστούν οπτικοακουστικά μέσα «κατεβάζοντάς» τα, οι χρήστες της Linux αποκλείονται, προς το παρόν, και από τη χρήση των ηλεκτρονικών βιβλίων και ηλεκτρονικών εφημερίδων.

Πέραν αυτών των τεχνικών προβλημάτων όμως, αποφασιστικής σημασίας για την περαιτέρω επιτυχία του εγχειρήματος είναι, κυρίως, ο όγκος των ψηφιακών οπτικοακουστικών μέσων που διατίθενται για δανεισμό από τις βιβλιοθήκες. Το διαθέσιμο υλικό ναι μεν συμπεριλαμβάνει αυτή τη στιγμή 25.000 τίτλους, αλλά ορισμένοι εκδοτικοί οίκοι χρειάζεται ακόμη να πεισθούν ώστε να διαθέσουν τα ψηφιακά οπτικοακουστικά μέσα τους, όπως ηλεκτρονικά βιβλία ή ακουστικά βιβλία – έτσι ώστε, στο προσεχές μέλλον, να μπορεί κανείς να «κατεβάσει» στον υπολογιστή του το κατάλληλο ανάγνωσμα διακοπών από κάποιο μακρινό ταξιδιωτικό προορισμό έχοντας στη διάθεσή του μια μεγάλη επιλογή.

*H Dagmar Giersberg
εργάζεται ως ελεύθερη δημοσιογράφος στη Βόννη*

Copyright: Goethe-Institut, Online-Redaktion

Αύγουστος 2007